

De grafzerken uit de voormalige Hofkapel te 's-Gravenhage.

Sinds 1958 heeft de heer J. R. Krudop van Ruwiell uit Amsterdam een opmerkelijke ijver aan de dag gelegd met betrekking tot de voormalige hofkapel van de graven van Holland, die — aan St. Maria gewijd — op het aloude Binnenhof te 's-Gravenhage stond, maar in 1879 plaats heeft moeten maken voor het nieuwe Ministerie van Waterstaat. Hiervan getuigt een lezing van de heer Krudop voor een zestal genootschappen en verenigingen — in Amsterdam, 's-Gravenhage, Amersfoort en 's-Hertogenbosch gehouden — een lezing, die vervolgens door hem gepubliceerd werd in dit maandblad ¹⁾ en kort geleden, slechts licht gewijzigd, in een afzonderlijke brochure ²⁾.

De bewogen geschiedenis van de Hofkapel wordt hierin geschetst: na de Opstand Waalse kerk geworden, werd zij tot 1795 door de stadhouders uit het Huis van Oranje bezocht, om door Lodewijk Napoleon aan de Rooms-Katholieke kerk te worden teruggegeven ³⁾. Ten slotte is deze kapel ten offer gevallen aan een typisch negentiende-eeuwse geestesgesteldheid, die zich meer door zakelijke belangen liet leiden dan door piëteit voor het verleden.

De Hofkapel moge verdwenen zijn, er zijn — naar de heer Krudop van Ruwiell uiteen heeft gezet — nog grafzerken over, die voor de historicus, de genealoog, de heraldicus een onmiskenbare waarde hebben. Zeventien daarvan zijn opgestald in een kelder onder de Ridderzaal, die als fietsenstalling dienst doet; andere moeten zich bevinden onder de houten vloer van een archiefvertrek in het Ministerie van Waterstaat. De schrijver hoopt er met zijn studies toe bij te dragen, dat de grafkelders en zerken — voor zover nog aanwezig — voortaan met meer eerbied zullen worden bewaard en behoed zullen worden tegen verder verval. Dit is een nobel streven, dat weerklink behoort te vinden — de krachtige

¹⁾ J. R. Krudop van Ruwiell „De opgravingen in de voormalige St. Maria kapel ten Hove” in „De Ned. Leeuw” LXXVII (1960) kol. 158-170.

²⁾ J. R. Krudop van Ruwiell „De voormalige St. Maria kapel ten Hove op het Binnenhof te 's-Gravenhage 1250—1877” (Amsterdam 1960).

³⁾ Zie inzonderheid voor de periode, waarin de Hofkapel als Waalse kerk dienst deed: H. Hardenberg „Cent cinquantaire du temple Wallon à la Haye” in „Bulletin de la Commission de l'histoire des Eglises Wallonnes”, VIe série, 6e livraison (1959) p. 29—45, en „Van de Hofkapel naar het Noordeinde” in 's-Gravenhaagse Kerkbode” jrg. 73, nos. 45—48 van 8—29 aug. 1959.

steun van allen, die het wel menen met onze Nederlandse monumenten van geschiedenis en kunst.

Gelukkig mag geconstateerd worden, dat de heer Krudop van Ruwiell in zijn streven niet alleen staat. Het Bestuur van de vereniging „Die Haghe” is reeds in 1955 op initiatief van het lid Mr. J. Belonje — de bekende schrijver van „Steenen charters” — een onderzoek begonnen naar de grafzerken, die in genoemde kelder onder de Ridderzaal een kommervol bestaan leiden. „Doordrongen van de noodzaak, dat in de bestaande hoogst ongewenste toestand zo spoedig mogelijk verbetering worde gebracht, besloot het Bestuur alle krachten in te spannen om bij de betrokken autoriteiten een bevredigende oplossing voor te stellen”, aldus het jaarverslag over 1955⁴). Het gevolg was een brief aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen d.d. 17 augustus 1956. De Minister stelde zich met de Rijksgebouwendienst in verbinding. De zaak scheen aanvankelijk een gunstige keer te zullen nemen, maar de zgnd. bestedingsbeperking leidde tot uitstel en nog altijd moeten de historische grafstenen de kelderruimte delen met de fietsen van de ambtenaren van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze rijwielen genieten er voorrang, d.w.z. een betere verzorging.

Toen 15 maart 1960 de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in de Eerste Kamer aan de orde was, pleitte de heer J. W. van Hulst (C.H.U.) voor de Hofkapel: „De voormalige Hofkapel, die zich bevindt onder het hoofdgebouw van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Binnenhof 20, moet grondig worden gerestaureerd en kan worden ingericht tot een mausoleum voor de stoffelijke resten van de graven en gravinnen van Holland. Voor de leden van het Stadhoudelijk en het Koninklijk Huis van Oranje is een waardig mausoleum ingericht binnen de Nieuwe Kerk te Delft. Wellicht kan de Regering in dit opzicht ook iets doen voor de graven en gravinnen van Holland. Deze aangelegenheid zou de hoge belangstelling van Hare Majesteit de Koningin genieten. De stadhouders en de leden van haar Huis gingen in de Hofkapel ter kerke, in dit bedehuis werden vele leden van het Huis van Oranje gedoopt of legden zij er geloofsbelijdenis af (1627—1790). Ik beveel deze materie gaarne in de aandacht van de Minister aan.....”⁵).

Staatssecretaris Scholten paste een week later in zijn antwoord een afleidingsmanoeuvre toe door er op te wijzen, dat in de Hofkapel geen graven uit het Hollandse of Henegouwse

⁴) Jaarboek „Die Haghe” 1956, blz. 192—193; voor het vervolg Jaarboeken van „Die Haghe” 1957, blz. 214—215 en 1958, blz. 208—209.

⁵) Handelingen van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 15 maart 1960, blz. 2153.

huis zijn begraven. „In 1949 — daarmee hield de opmerking van de geachte afgevaardigde natuurlijk verband — is er in Rijnsburg een aantal stoffelijke overblijfselen opgegraven, welke vrijwel zeker die van de graven en gravinnen van Holland zijn. Het wetenschappelijke onderzoek hieromtrent is nog niet voltooid. Er bestaan plannen te Rijnsburg een mausoleum voor die stoffelijke resten op te richten, ter plaatse dus waar zij vandaan komen. Hiervoor is een stichting opgericht, in het bestuur waarvan ook mijn Ministerie is vertegenwoordigd.....”⁶).

De wens van de heer van Hulst gaan wellicht wat ver. De herinrichting van een mausoleum onder het huidige Ministerie van Verkeer en Waterstaat stuit — naar deskundig oordeel — op praktische bezwaren af. Men loopt er als het ware vast in het zand. Dat neemt niet weg, dat er iets voor de grafzerken dient te worden gedaan. Moge de heer van Hulst daarop aan blijven dringen met eenzelfde volharding als eertijds de Romeinse senator M. Porcius Cato voor de verwoesting van Carthago aan de dag heeft gelegd! De goede plannen voor een mausoleum in Rijnsburg behoeven voor zulke voorzieningen toch waarlijk geen beletsel te zijn.

De huidige toestand is ronduit beschamend. Beschamend en tevens bevreemdend, want de monumentenzorg hier te lande, die zich niet alleen gebouwen, maar ook de zgnd. roerende monumenten pleegt aan te trekken, is behoorlijk georganiseerd, steeds zeer actief, en kan terugzien op prestaties, die er zijn mogen.

In verband met de grafsteden van de graven en gravinnen van Holland zij overigens de aandacht gevestigd op een interessant artikel van Mevrouw M. M. Tóth-Ubbens⁷). Aanvankelijk zijn de graven uit het Hollandse huis — zo leest men hier — in de abdij van Egmond bijgezet, later in de abdij van Rijnsburg, nadat deze in 1133 door *Petronella van Lotharingen*, gravin-weduwe van Holland, was gesticht. De graven en gravinnen uit het Henegouwse huis zijn begraven in de Minderbroederkerk te Valenciennes. Dat geldt ook voor *Willem V*, de eerste graaf uit het Beierse huis. Diens opvolger, *Albrecht van Beieren*, liet voor zijn eerste gemalin *Margaretha van Brieg* († 26 febr. 1386), die in de Hofkapel te 's-Gravenhage werd begraven, door beeldhouwers uit Brussel een prachtige tombe vervaardigen. Van *Albrecht* zelf, die te 's-Gravenhage overleed, is aannemelijk, dat hij in de Hofkapel is bijgezet, evenals van zijn zoon graaf *Willem VI*. Wel

⁶) Idem van 22 maart 1960, blz. 2226.

⁷) M. M. Tóth-Ubbens „De graftombe van Margaretha van Brieg, gemalin van Albrecht van Beieren. Een bijdrage tot de grafsculptuur van de 14de eeuw in de Nederlanden” in „Oud-Holland” jrg. LXXXII (1957), blz. 59—72.

stierf de laatste te Bouchain in Henegouwen, maar hij had bij testament bepaald, dat zijn lichaam — van de ingewanden ontdaan — in de Haagse Hofkapel moest worden begraven. Als laatste telg van haar huis heeft ten slotte *Jacoba van Beieren* — toen zij in 1436 na een veelbewogen leven voor goed de ogen sloot — in deze kapel een rustplaats gevonden⁸⁾.

J. FOX,
Secretaris van de Vereniging
„Die Haghe”.

* * *

De grafzerken uit de voormalige Hofkapel te 's-Gravenhage.

Het belangwekkende artikel van de Heer Krudop van Ruwiell behoeft nog enige aanvulling en nadere toelichting.

Jonkheer Mr. A. H. Martens van Sevenhoven heeft het „Archief van het Kapittel van St. Maria op het Hof te 's-Gravenhage” beschreven in een inventaris, verschenen te 's-Gravenhage in 1914, welke hierna zal worden aangehaald als „Martens”. De Heer Krudop nam daaruit de stichtingsakte van het Kapittel over (Inv. No. 1, regist 26), zie Ned. Leeuw LXXVII, 1960, k. 160, noot 3.

Bijlage III van het „Verslag omtrent het onderzoek naar het aanwezig zijn van grafsteden of andere historische merkwaardigheden in de voormalige Hofkapel op het 's-Gravenhaagsche Binnenhof” door Mr. D. Veegens, destijds Griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Donderdag 24 Julij 1879, no. 169, waarvan de Heer Krudop op k. 167 en 168 enige gedeelten reproduceerde, wordt hier genoemd: Lijst 1879.

De Lijsten van de Leden van en van de Hooge Ambtenaren bij het Hof, in „Memorialen van het Hof (den Raad) van Holland, Zeeland en West-Friesland, van den Secretaris Jan Rosa” door A. S. de Blécourt en E. M. Meyers, Haarlem 1929, wordt hier geciteerd als: Lijst Korvezee.

In de Hofkapel werd, in navolging van de grafelijke kanselarij, Paasstijl gebruikt.

De „Gevonden graven en opschriften in de Hofkapel”, Ned. Leeuw 1960, k. 169, chronologisch gerangschikt naar de overlijdens- of begraafdatum van de begravenen, moge hier nader in beschouwing worden genomen.

⁸⁾ Bijzonderheden over de ter aarde-bestelling van het stoffelijk overschot van *Jacoba van Beieren* vindt men in de rekening harer „testamentoren” die is uitgegeven in „Codex Diplomaticus Neerlandicus” van het Historisch Genootschap te Utrecht, Tweede Serie I, Eerste Afdeling (1852) blz. 166—291. Men zie speciaal blz. 193—197, voorts blz. 206.

Graven en Gravinne van Holland:

1. Misschien tijdelijk *Willem IV van Henegouwen*, gesneuveld 1345; zijn lichaam heet in 1396 uit Friesland naar Holland te zijn vervoerd, het is in elk geval blijkens de grafelijke rekening van 1399 in laatstgenoemd jaar naar Valenciennes overgebracht.
2. *Margaretha van Brieg*, gemalin van Hertog *Albrecht van Beieren*, † 26 febr. 1386.
3. *Albrecht van Beieren*, † 13 dec. 1404.
4. *Willem VI van Beieren*, † 31 mei 1417.
5. *Jacoba van Beieren*, † 9 okt. 1436.

Anderen:

6. Waarschijnlijk *Willem Cuser*, Hofmeester van Hertog *Albrecht*, † 25 sept. 1392.

N.B. Ov. Alm.¹⁾ 1844, p. 24, zegt, dat „geene schriften melden”, dat *Willem* in de Kapel is begraven, weshalve Mr. Visser deze gissing als ongegrond verwerpt. De waarschijnlijkheid pleit er echter vóór, dat de Hertog zijn vermoorde hofmeester in de grafelijke kapel heeft doen bijzetten.

7. *Jeanne van Poix*, vrouwe van Brimeux, eerste vrouw van heer *Jan van Lannoy*, † 1459.

N.B. Frese²⁾, p. 242, rangschikt haar onder de personen van wie „men vermeent”, dat zij in de Hofkapel zijn begraven. Zie ook de Riemer I, p. 271. Lijst Korvezee noemt *Johan de Lannoy*, heer van Lannoy: Stadhouders van Holland, Zeeland en West-Friesland en president Hof van Holland van 1448 tot 1462.

8. Mr. *Bartholomeus van der Horst*, van Haarlem, kanunnik van de Hofkapel, † 4 mei 146(?).

N.B. De sterfdatum op de zerk is geschonden: van het jaartal is alleen MCCCCLX . . . over, zie Lijst 1879, No. I. Volgens de Riemer³⁾ I, p. 247 wordt deze kanunnik vermeld in een sententie van 1 okt. 1455.

In de lijst Krudop is 1404 als sterfjaar een drukfout.

¹⁾ Beschrijving der grafsteden, lijken en andere overblijfsels, welke ontdekt zijn bij de verbetering der Fransche kerk te 's-Gravenhage (in het voorjaar van 1770), door 's Lands Advocaat in Holland Mr. J. Visser, opgenomen in de Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren, 1844.

²⁾ A. Frese, Verzameling van Gedenkstukken in Nederland . . . door P. Timareten, met Nederduitse vertalingen, II 's-Gravenhage en Scheveningen 1778.

³⁾ J. de Riemer, Beschrijving van 's Graven-Hage, Delft 1730.

9. *Philips van Glymes*, heer van Grimbergen, derde zoon van *Jan van Glymes*, heer van Bergen op Zoom, en *Johanna van Boutersem*, † aug. 1469.

N.B. Zie Ned. Leeuw 1960, k. 423.

Deze edelman komt in de lijst Krudop tweemaal vóór, nl. ook als *Markies van Bergen*. De Gemeentearchivaris van Bergen op Zoom heeft reeds duidelijk gemaakt, dat er toen (nl. in de tijd, dat de hier begraven *Philips* leefde), nog geen markiezen van Bergen op Zoom bestonden. De vergissing is waarschijnlijk in de wereld gekomen, door een verkeerd onderschrift onder een tekening van 's mans grafmonument. Hooft van Iddekinge recapituleert in Bijlage II bij het Verslag van Mr. Veegens van 1879, dat in 1770 een zandstenen beeld en daarbij een dito plaat of ruit met het wapen van het geslacht *Glymes* of *Berghen* is gevonden. „Of beide voorwerpen samen behoorden en deel uitmaakten van één grafmonument is onzeker en thans nu geen dezer gedenkstukken nog is teruggevonden, niet wel te bepalen. Op de tekening van dit beeld, in het Gemeentemuseum alhier⁴⁾ berustende, wordt het genoemd het beeld van den *Markies van Bergen*”. De Heer Hooft van Iddekinge beschrijft vervolgens de „reeds genoemde steen, welke thans alleen nog bekend is uit een ruwe schetstekening, mede (in de boekrij der Universiteit) te Leiden bewaard”. Ongetwijfeld is dit de Tekening in Oost-Indische inkt door A. Frese, welke de Heer Krudop in Ned. Leeuw 1960 naast k. 168 heeft afgebeeld. Na de verschijning van het artikel over de Hofkapel hebben verscheidene leden van het Genootschap er reeds op gewezen, dat dit als onbekend aangeduide wapen dat van de Heren van Bergen op Zoom is. De mededeling van de Gemeentearchivaris van Bergen op Zoom, dat *Philips van Glymes*, heer van Grimbergen, overleden te 's-Gravenhage in aug. 1469, in de Hofkapel is begraven, heft alle onzekerheid op. De gebeeldhouwde mansfiguur en de wapenstein moeten bij elkander hebben behoord.

10. *Mr. Diederik van Delff*, meester in de vrije kunsten en in de geneeskunde, kanunnik van de Hofkapel, † 5 dec. 1471.

N.B. Fragment van zijn grafzerk in Lijst 1879, no. X. Uit Ov. Alm., p. 44 en Frese, p. 222 en afb. XVII, blijkt de sterfdatum.

11. Jonkvrouw *Joest van Egmond*, dochter van *Jan eerste Graaf van Egmond* en *Magdalena Gravin van Werdenberg*, oud 30 dagen, † 30 nov. 1485.

N.B. Sterfdatum en acht kwartierwapens op de zerk, beschreven door Frese, p. 236 en ald. afgebeeld onder No. XXXI, zie ook Ov. Alm. p. 16, en Prins⁵⁾,

⁴⁾ 's-Gravenhage.

⁵⁾ P. C. Bloys van Treslong Prins, Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Zuid-Holland, deel IIa, Utrecht 1922, p. 77 en 78.

p. 77, No. 4. Het bij Dek, Genealogie der Heren en Graven van *Egmond*, p. 54, ontbrekende kwartier van Graaf *Lamoraal* kan op grond van deze kwartieren, in verband met *Isenburg*, Stammtafeln zur Geschichte der deutschen Staaten, I, 75, worden ingevuld als: *Elisabeth Gravin van Wartemberg*, tr. 1428, † na 26-4-1460.

12. *Mr. Jan van Oesdorp*, kanunnik en deken van de Hofkapel en raad-commissaris van het Hof van Holland, † april 14(89?).

N.B. De sterfdatum op de zerk is geschonden: van het jaartal is alleen „MCCCC ende” over, Mr. Veegens meent verder 89? te kunnen lezen, zie Lijst 1879, No. II. De Lijst Korvezee noemt deze kanunnik Secretaris van het Hof van Holland in 1457; hij werd als raad aangetroffen in 1465, 1468, 1475, 1476. Martens vermeldt hem als deken in 1472.

13. *Mr. Jacob van Barry* (niet *Barby!*), kanunnik van de Hofkapel, secretaris ordinarius van de Graaf van Holland, † 31 jan. 1499, lees 1500.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. III.

Vermeld in Lijst Korvezee als secretaris Hof van Holland van 1 jan. 1486 tot zijn overlijden 31 jan. 1500. De sterfdatum op de zerk moet dus als Paas-tijl worden opgevat.

14. *Mr. Johan van Noirtwijck*, priester en kanunnik van de Hofkapel, † 30 jan. 1514, lees 1515.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. IV, die verwijst naar de *Riemer I*, p. 249: *Mr. Johan van Noortich*, kanunnik van de Hofkapel en pastoor van Hoorn en van Overschie. Lijst Korvezee vermeldt *Jan van Noortich* als raad Hof van Holland, zonder wedde aangetroffen in 1480 en 1483.

15. *Mr. Barent Bucho* (*ab*) *Aytta van Zwychem*, deken van de Hofkapel, raad Hof van Holland, † 3 dec. 1528.

N.B. De sterfdatum op de zerk is blijkbaar geschonden, zie Lijst 1879, No. V. De juiste datum bij J. C. de Man, *Sprokkels*⁶⁾, p. 106. Zie voorts de *Riemer I*, p. 236. Blijkens Lijst Korvezee werd deze deken van 1525 tot in 1529 als raad Hof van Holland zonder wedde aangetroffen.

16. *Mr. Tjaard Elgersma*, kanunnik van de Hofkapel, officiaal van Oostfriesland, † 16 mei 1537.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. VI.

Deze kanunnik komt in de Lijst Krudop driemaal voor, nl. ook als *Theodorus Claess*, kanunnik, ongetwijfeld ontleend aan Prins, No. 5 (aldaar *Theodard Claesz.*) en als *Godert Claesmann*, stellig ontleend aan Frese, p. 239 (aldaar *Theodard Claesman*, in de Nederlandse vertaling *Goedart Claesman*). De tekst van het grafchrift, door deze beide auteurs volledig weergegeven, bewijst de identiteit afdoende. *Claess* en *Claesman* zijn leesfouten.

17. Mr. *Petrus de Gouda*, kanunnik van de Hofkapel, deken van Naaldwijk, pastoor te Voorschoten, † 13 sept. 1540.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. VII. Deze overlijdensdatum is in overeenstemming met: Holtkamp, Register op de Parochiën, altaren, vicarieën en de bedienaars . . ., IV, Rijnlandia, Haarlem 1932, p. 112, want wegens overlijden van Mr. *Petrus de Gouda*, kreeg Voorschoten in 1540/41 een nieuwe pastoor (mededeling van Drs. J. Fox). Deze kanunnik komt in 1519/20 vóór als vicaris van een vicarie in de Pieterskerk te Leiden, a.w. pag. 50.

Hot wapen is gereproduceerd Ned. Leeuw 1960, k. 167, naar Lijst 1879.

18. Mr. *Heyman Vincentsz*, heer van de Ketel, raad en rekenmeester van Holland, † 4 maart 1560, lees 1561.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, na No. XVII. Grafscript en wapen gereproduceerd Ned. Leeuw 1960, k. 168, naar Lijst 1879.

Mr. *Heyman van de Ketel* was een zoon van de vermaarde Mr. *Vincent Corneisz*, tesorier-generaal des Keizers; andere leden van dit geslacht noemden zich *van Myerop*, vgl. Ned. Leeuw 1960, k. 429.

19. Mr. *Maarten van Naerden*, raad Hof van Holland, eerder president (Hof) van Utrecht en Lieutenant van Stad en Lande van Groningen, † jan. 1567.

N.B. Zijn overlijden in Lijst Korvezee (niet in 1585!). Zijn grafzerk afgebeeld Ned. Leeuw 1960, naast k. 168, naar Frese, tekening U.B. Leiden, en beschreven bij Frese p. 223 (afb. XVIII) en voorts bij Prins, No. 3.

20. *Gobbert Wallerandt*, auditeur ordinaris van de Rekenkamer van Holland, † 6 juli 1568.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. VIII. Grafscript naar deze Lijst gereproduceerd Ned. Leeuw 1960, k. 167. Dus niet 1566!

Merkwaardigerwijze hebben Frese in 1778 (p. 221, afb. XVI) en Mr. Veegens in 1879 elk een andere helft van deze steen gezien; op het gedeelte, dat laatstgenoemde zag, kwam de naam van de auditeur niet voor. De Heer Fox vond de oplossing: „Upten Vlen Julij 1568 is ten twaelf uren upten middag deser werelt overleden Gobbert Wallerandt, auditeur-ordinaris decser Camere, wiens ziele God genadigh sy" ⁶⁾. Ising, Het Binnenhof, hoofdst. VIII, k. 37b, deelt mede, dat in 1882 (dus na Lijst 1879!) twee stukken van de zerk van *Govert Wallerand* zijn gevonden.

21. *Petronella Obrechts*, weduwe van Mr. *Maarten van Naerden*, † juli 1585.

N.B. Zie No. 19 hierboven; sterfdatum op de zerk.

⁶⁾ *J. P. de Man*, Sprokkels uit de registers van de Rekenkamer van Holland, in Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, I, 1947.

22. *Joos de Zoete de Laeke*, heer van Villers, maarschalk der Verenigde Nederlanden, gouverneur en kapitein-generaal van de provincie Utrecht, † 15 april 1589.

N.B. Sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. IX.

23. Jonkvrouw *Françoise van Egmond*, begr. 12 juli 1589.

N.B. Begraafdatum op de loden kist, beschreven door Ov. Alm. 1844, p. 15 en Frese, p. 234. *Françoise* was een dochter van de onthoofde Graaf *Lamoraal*.

24. *Clara d'Anneux* dite *de Walrue*, gemalin van *Joos de Zoete de Laeke*, † juli 1617.

N.B. Zie No. 22 hierboven; sterfdatum op de zerk, zie Lijst 1879, No. IX (niet 1607!).

25. *Geertruid van Swieten*, jongste dochter van heer *Adriaen van Swieten* (een der Verbonden Edelen in 1566), zuster van nrs. 27 en 43 hieronder, † 1620.

N.B. Ontleend aan de Riemer, I, 271, die mededeelt, dat *Geertruid* „laatst getrouwt" was met *Jan van Loon*, kolonel en gouverneur van Oostende, vgl. Ned. Leeuw 1960, k. 363. Maar Frese, p. 243, geeft op, dat zij tr. 1. *Philip Rataller*, † 1595, 2. *Jan van Loon* bovengenoemd, die overleed te Oostende in 1604 en 3. *Pieter Gillis*, van Antwerpen, griffier Raad van Brabant te 's-Gravenhage.

Mr. *Pieter Gilles* werd 26 febr. 1605 benoemd tot griffier en rentmeester van de exploiten van de Raad van Brabant (Commissieboek St. Gen., Inv. 3250, fol. 244).

26. *Hendrik de Hertaing*, heer van Marquette, begr. 15 febr. 1640.

N.B. Door A. Ising. Het Binnenhof, ontleend aan de Appointementboeken op het Algemeen Rijksarchief. De begrafenis in de Hofkapel had plaats op verzoek van de moeder van de Heer van Marquette. *Hendrik* was een zoon van *Daniël de Hertaing*, heer van Marquette, en *Eleonora de Hennin de Bossu*. *Daniël's* eerste vrouw was *Cornelia van der Mijle*. Men kan gissen, dat *Hendrik de Hertaing* is bijgezet in het familiegraf van *der Mijle*, waarin ook *Oldenbarnevelt*, al of niet voorlopig, heet te zijn begraven.

27. *Maria van Swieten*, vrouw van *Johan (van Cuyck) van Meteren*, begr. 26 jan. 1641.

N.B. Door Ising ontleend aan de Appointementboeken. Zie S. van Leeuwen, *Batavia Illustrata*, p. 1114 en P. A. N. S. van Meurs, *De Ridderschap van Nijmegen*, p. 170.

Zij was eerder weduwe van kapitein *Theophi'us Damman*, uit Vlaanderen.

28. Een kind van jonker *Philips van Dorp*, begr. 10 juli 1643.

N.B. Door Ising ontleend aan de Appointementboeken.

29. Een zoon uit het huwelijk van *Jan van der Aa*, ridder, secretaris van de Geheime Raad, en *Catharina de Borgneval*, begr. 16...?

N.B. Lijst 1879, No. XII, vermeldt, dat op deze zerk waarschijnlijk koperen platen met grafschriften zijn gehecht geweest, en verwijst naar Ov. Alm. 1844, p. 42 en 43 en naar Timarcten (Frese) p. 241 en 242, zomede naar een zerk van een lid van hetzelfde geslacht in de Grote Kerk te 's-Gravenhage. Bedoeld monument, beschreven bij Prins, IIa, p. 8, is van Jonker *Gerard van Randenrode geseyt van der Aa*, † 16 okt. 1600. Blijkens zijn kwartieren (1. *Randenrode* ges. van *der Aa*, 2. *Borgneval*, 3. *Kerreman*, 4. *Iltre*) was deze *Gerard* een broeder van hem, die in de Hofkapel is begraven (alleen *Borgneval* is ongevuld) zie de tekening bij Frese, gereproduceerd Ned. Leeuw 1960, naast k. 168.

Jonker *Gerard van der Aa* had een broeder *Adriaan van der Aa*, maar deze was getrouwd met *Margareta van Hufle* en van *Hufle* voert géén drie schuinkruisjes! Het is dus nog niet uitgemaakt, welk lid van de familie van *Randenrode van der Aa* onder de in de Hofkapel gevonden steen is begraven. Frese, p. 241, vraagt zich af, of de begravene wellicht *Jan van de Aa*, heer van Gruythuysen is geweest.

30. Ds. *Theophile Louis Barbault*, Waals predikant, † 9 febr. 1779.

N.B. Ising meldt, dat Gecommitteerde Raden van Holland 12 febr. 1779 vergunning verleenden tot de begrafenis van deze predikant in de Hofkapel. F. H. Gagnebin, Liste des Eglises Wallonnes des Pays-Bas et des pasteurs qui les ont desservies, in Bulletin de la Commission pour l'histoire des Eglises Wallonnes III, 1887, p. 54, noemt hem *Louis Theophile Barbault*, gekomen van Londen ter vervanging van Ds. *J. F. Armand*, die in 1775 predikant aan de Ambassade (van de Republiek der Verenigde Nederlanden) te Parijs werd en vermeldt *Barbault's* sterfdatum.

31. Ds. *Jean Daniel de la Fite*, Waals predikant, † 10 febr. 1781.

N.B. Ising meldt, dat Gecommitteerde Raden 13 febr. 1781 vergunning verleenden tot de begrafenis van deze predikant in de Hofkapel. Zijn sterfdatum bij Gagnebin, a.w., die nog opgeeft, dat *de la Fite* 26 nov. 1752 intrrede preekte, beroepen uit Arnhem.

32. Ds. *Charles Chais*, Waals predikant, † 10 nov. 1785.

N.B. Ising meldt, dat Gecommitteerde Raden 8 (sic!) nov. 1785 vergunning tot begrafenis van deze predikant in de Kapel verleenden. Zijn sterfdatum bij Gagnebin, die bovendien bericht, dat hij 16 mei 1728 intrrede preekte, beroepen van Genève. Emeritus mei 1764.

Van 32 van de 37 personen, van wie de Heer Krudop meent, dat zij in de Hofkapel zijn bijgezet, is dat, naar mij voorkomt, hierboven afdoende gedocumenteerd of (*Willem*

Cuser) aannemelijk gemaakt. Drie namen bleken te moeten vervallen: *Theodorus Claess*, *Godert Claesmann* (zie boven no. 16) en de Markies van *Bergen* (boven no. 9).

Over een vierde bestaat gerechte twijfel: *Jan van Loon*, kolonel en gouverneur van Oostende. Hij sneuvelde bij het beleg van Oostende 26 maart 1604 en zijn weduwe *Geertruid van Swieten* (boven no. 25) ondertr. Utrecht 6 sept. 1607 *Pieter Gillis*, van Antwerpen, griffier van de Raad van Brabant te 's-Gravenhage. Zie Ned. Leeuw 1960, k. 363. Frese deelt mede, dat haar en haar mans wapens nog lang in de Kapel hebben gehangen. Hoeveel waarschijnlijker is het, dat zij met deze derde man, die deel uitmaakte van de kring van hoge Overheidsdienaren in Den Haag, in de Hofkapel begraven ligt! Het graf van *Jan van Loon* moet eerder in Oostende worden gezocht.

Onaannemelijk schijnt de opgave, dat Jonkvrouw *Aleid van Poelgeest* in de Hofkapel zou zijn begraven; het is mij nergens gebleken, waarop dit berust. De werkelijkheidszin van de Middeleeuwen moet er zich evenzeer tegen hebben verzet deze vermoorde geliefde van Hertog *Albrecht* ter aarde te bestellen in de grafelijke Kapel, in welke hij met zijn eerste vrouw een Kapittel had gesticht, als de betamelijkheid dat in de tegenwoordige tijd zou doen.

Het lijkt gewenst, de onderschriften van enige afbeeldingen bij het artikel in het meinummer van dit Maandblad enigszins aan te vullen:

Kolom 163: naar een tekening van W. J. Cooke voor „Het Koninkrijk der Nederlanden” door J. L. Terwen, 1856. Deze tekening berust in de Historisch-topographische atlas van het Gemeentearchief te 's-Gravenhage⁷⁾.

Kolom 165: interieur Hofkapel tijdens de opgravingen van 1770, en tegenover kolom 167 en 168: grafzerken van *Maerten van Naerden* en zijn vrouw en van (*Randenrode*) van *der Aa*, deze drie afbeeldingen komen als gravures voor bij Frese²⁾. Oorspronkelijke tekeningen van de zerken van *M. van Naerden* en van *Randenrode van der Aa* berusten in het Gemeentearchief van 's-Gravenhage⁷⁾.

Het blijkt mogelijk nog enige namen toe te voegen aan de lijst van hen, die in de Hofkapel zijn begraven.

33. (Vermoedelijk) Mr. *Aelbrecht Adriaens* de bastaerdezoen van *Holland*, zoon van *Adriaen*, bastaard van *Willem VI van Beieren*, deken van de Hofkapel in 1467, raad Hof van Holland, zonder wedde aangetroffen in 1452 en 1454 (lijst Korvezee), † na 7 dec. 1467.

N.B. Ontleend aan Frese, p. 240.

⁷⁾ Mededeling van de Gemeentearchivaris.

34. *Inghelram de Jonge van der Mersch*, opgegeven als rentmeester-generaal van de Graaf van Holland, † waarsch. 23 sept. 1494.

N.B. Niet gevonden als rentmeester-generaal van Holland, noch als rentmeester van Noord-Holland. A. Vanderpeerenboom, *Le Conseil de Flandres*, Ypres 1874, noemt *Inghelram de Jonghe* voor het eerst in 1454. Hij was rentmeester van Yperen 1451—'70.

35. *Katryn van Rauquieres*, vrouw van No. 34, † 23 april 1499.

N.B. Ising meldt letterlijk „Uit onze aantekeningen, bij de opgravingen in Juni 1879 gemaakt, blijkt nog een grafzerk van *Inghelram* . . . en zijn vrouw . . .”

36. Twijfelachtig: *Hugo de Groot*, kanunnik der Hofkapel, raad Hof van Holland, zonder wedde aangetroffen 1508, 1516 en 1521, procureur-generaal 1521 (Lijst Korvezee).

N.B. Ontleend aan de Riemer I, p. 250. Zie echter ook Ned. Leeuw 1925, k. 164; 8 mei 1509, als zijn overlijdensdatum vermeld, is kennelijk onjuist.

37. Mr. *Pieter Suys*, licentiaat in beide rechten, kanunnik van de Hofkapel 1541, † 1556.

N.B. Ontleend aan de Riemer I, p. 260, die verwijst naar S. van Leeuwen, *Batavia Illustrata*, p. 1111.

38. *Marie Jansdr.* weduwe van Mr. *Vincent Corneliszoon*, tesorier-generaal des Keizers, † 1556.

N.B. Ontleend aan Ov. Alm. 1844, die een gedeelte van het grafscript weergeeft. Zie boven No. 18 S. van Leeuwen, *Batavia Illustrata*, p. 1017, noemt haar *Maria Ruysch*. Kolonel de Man vond haar als *Maria Jansdr.*

39. (Vermoedelijk) *Cornelis van Myerop Vincentsz.*, deken van de Hofkapel in 1534 en 1536, raad Hof van Holland 1534 en 1536, domproost te Utrecht, † 1572.

N.B. Ontleend aan Frese, p. 241. Zoon van Mr. *Vincent Corneliszoon*, tesorier-generaal des Keizers, en broeder van No. 18 hierboven. De derde broeder heette *Jacob*, heer van Cabau.

40. *Dirck de Bye*, zoon van *Joris de Bye*, sinds 1519 tesorier van Delft, en *Aeltgen Danielsdr.*, eerste rekenmr. van Holland, † vóór 20 nov. 1591.

Zijn grafsteen, zonder familienaam en sterfjaar wordt beschreven Lijst 1879, no. XI, alwaar zijn wapen is afgebeeld: een beurtelings gekanteelde dwarsbalk. De beschrijving vermeldt als helmdek (lees: helmteken) een bijenkorf. Met deze gegevens gelukte het de Heer D.

van Duyn in de Collectie Muschart bij Centraal Bureau voor Genealogie te ontdekken, dat de begravene tot het geslacht *de Bye* moest behoren. Van het grafscript was in 1879 nog leesbaar: Theodo . . . de XII (XIII?) ak . . .⁸⁾.

Dit grafscript komt voor onder het wapen op een vierkant omlijste plaat in de stijl van het laatst der 16de eeuw. Nu vond de Heer Fox op het Algemeen Rijksarchief de oplossing: *Dirck de Bye*, eerste rekenmeester van Holland; overleed in 1591.

N.B. Zie over *Dirck de Bye*: A. J. van der Aa *Biographisch Woordenboek*, II, p. 1682; Schotel, *Biographisch Woordenboek*, I, p. 518; J. D. Wagner In *Taxandria XXVIII*, 1921, -p. 271, en vooral Ned. Leeuw 1937, k. 186 e.v.; 1939, k. 33/34.

Het is nog niet gelukt, maand en dag van het overlijden van *Dirck de Bye* in het jaar 1591 op te sporen; noch in het archief van de Hollandse Rekenkamer, noch in de gedrukte litteratuur werd die datum aangetroffen. Wel is bekend, dat 20 november 1591 een opvolger als Eerste Rekenmeester is benoemd en dat *Dirck's* vrouw hem overleefde. Het lijkt daarom wel zeker, dat de grafsteen, waarop alleen een manswapen, is gemaakt voor *Dirck de Bye* zelf en dat de overgebleven letters van de voornaam „Theodo . . .” op hem slaan en niet op *Theodora Cornelisdr.* alias *Dirricgen Cornelisdr. Sorri ghen (Sorg)* zijn echtgenote.

41. (tijdelijk) *Johan van Oldenbarnevelt* landsadvocaat van Holland, † 13 mei 1619.

N.B. Zijn schoonzoon *Cornelis van de Mye* had een grafkelder in de Kapel.

42. *Reinier van Oldenbarnevelt*, heer van Groeneveld, ont-hoofd 29 maart 1623.

N.B. Ontleend aan Ising en Lijst 1879.

43. *Anna van Swieten*, zuster van No. 27 hierboven, weduwe van Jonker *Pieter van der Meulen*, begr. 17 mei 1640.

N.B. Ontleend aan de Appointementboeken in de Grafelijkheidsrekenkamer door Ising, hoofdst. VIII, k. 37b, noot, die erbij vermeldt: „Op verzoek van haar (waarschijnlijk aangehuwde) zoon kolonel *Gleser*”, S. van Leeuwen, *Batavia Illustrata*, p. 1114, vermeldt als *Anna's* eerste man *Daniel Glayser*, van Dantzig, en noemt de tweede *Pieter van der Molen*, baljuw van Noordwijk.

44. De vrouw of een kind van Ds. *Jean Carré*, Waals predikant te 's-Gravenhage van 1646 tot zijn dood 12 mei 1697, zie beneden no. 46, † vóór 2 juli 1688.

⁸⁾ Het is bekend, dat de voornaam *Dirk* (*Diederik*, germaans *Theoderik*) placht te worden verlatiniseerd tot *Theodericus*, ja zelfs, ten onrechte, vergriekst tot *Theodorus*.

45. De vrouw of een kind van Ds. *Daniel Des Marets*, Waals predikant te 's-Gravenhage sedert 1662, emeritus 1 okt. 1689, overleden in 1714, zie beneden no. 46, † vóór 2 juli 1688.
46. *Emelie Briet (Briot?)*, vrouw van Ds. *Isaacq Claude*, Waals predikant te 's-Gravenhage van 1685 (reeds aldaar aangekomen in 1682) tot zijn dood 29 juli 1695, † kort vóór 2 juli 1688.

N.B. *Claude* kreeg 2 juli 1688 een gunstige beschikking van Gecommitteerde Raden van Holland op zijn verzoek zijn overleden vrouw te mogen begraven „in de Franse kerk of Capelle op het Binnenhof alhier”, zulks „volgens de gunste toegestaen aen *Jean Carré* en *Daniel des Marets*, predikanten van de voors. kereke”. Van het echtpaar *Claude* werden drie kinderen in de Waalse kerk (Hofkapel) gedoopt, het laatste in augustus 1687.

47. Twijfelachtig: *Gerard* en *Willem van Wateringen*, in 1357, dus vóórdat in de Hofkapel het Kapittel was gesticht (1367). Vermeld bij Frese, p. 241.
48. Twijfelachtig: Mr. *Jacob Ruysch*, deken van de Hofkapel in 1490, raad Hof van Holland 1472—1518, pastoor van de Nieuwe Kerk te Delft in 1487.
Ov. Alm. 1844, p. 45, meldt, dat een zerk is gevonden waarop een wapenschild met een roos. Raadsheren van het Hof, die een roos voerden, waren Mr. *Jacob Ruysch* en Mr. *Hendrik Rosa*. Frese, p. 241, kiest voor *Ruysch*.

MR. E. C. M. PRINS.